
OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

POZNATKY A CESTY K ZLEPŠENÍ OPERAČNÍ PŘÍPRAVY

Plukovník Jaromír Vyhnaněk

I. Význam operační přípravy

Soudobé operace se vyznačují použitím velkého množství vojsk a bojové techniky, stoupající snahou centralisovat velení a zároveň zabezpečit pružnost velení i v těch nejsložitějších situacích. Ráz soudobých operací, rychlý pokrok techniky, jakož i skutečnost, že není někdy praktických zkušeností o použití nejnovějších bojových prostředků, kladou vysoké požadavky na operační přípravu velitelského sboru a štábů vyšších jednotek.

Je nutno si uvědomit, že operační umění, které je součástí sovětské vojenské vědy, je s operační přípravou v přímé závislosti. Operační příprava prováděná u nás podle osvědčeného vzoru přípravy důstojníků vítězné Sovětské armády je řízena v duchu marxisticko-leninské metody myšlení a světového názoru. Operační příprava důstojníků pokrokové armády je tedy základním kamenem, na němž buduje své prvenství sovětské operační umění.

Vycházejíce z podstaty operačního umění v soudobých podmínkách vedení války, která záleží v umění osvojit si všechny formy vedení operací, všechny vymoženosti vědy, správně, včas a rozumně jich používat ve vzájemné souvislosti a se zřetelem na danou situaci, můžeme stanovit cíl a program operační přípravy.

Cílem a programem operační přípravy důstojníků a generálů naší armády je osvojit si všechny formy vedení operací v soudobých podmínkách, osvojovat si všechny vymoženosti techniky a naučit se podle situace v souladu a v součinnosti tvůrčím způsobem používat té nebo oné formy. Operační umění vytvářejí nejen důstojníci a generálové, ale tisíce a miliony vojáků, kteří musí být mistry v ovládnutí své zbraně, a tisíce nižších důstojníků a poddůstojníků, kteří musí být mistry při velení a uskutečňování zámyslu vyšších velitelů. Z toho je zřejmé, že operační umění je výsledkem tvůrčí práce všech účastníků operace a ne jen jednoho vojevůdce.

K dosažení těchto cílů je nutno osvojit si pokrokové sovětské vojenské umění a také vojenské umění armád kapitalistických zemí. Je třeba na základě bohatých zkušeností z minulé války a především zkušeností z Veliké vlastenecké války rozvíjet operační umění a tím přispívat k růstu bojové schopnosti naší armády.

Sovětská armáda v průběhu Veliké vlastenecké války využívala každé přestávky v boji k tomu, aby získané zkušenosti byly zhodnoceny a osvojeny všemi příslušníky jednotky i celou Sovětskou armádou. Hromadění bojových zkušeností a uvádění jich do praxe bojujícími jednotkami znamenalo současně pracovat na zdokonalení metody operační, taktické a bojové přípravy vojsk s využitím dokonalejších, době odpovídajících způsobů výcviku a výchovy důstojnických kádrů, štábů a velitelů všech stupňů. A tak byly získány bohaté zkušenosti nejen ve vedení operace a boje, ale i v metodách přípravy vojsk.

Formy, metody a posloupnost operační přípravy může být různá, avšak při organizaci zaměstnání je třeba zachovat methodické požadavky přípravy. Podle stanoveného cíle operační přípravy a stupně připravenosti účastníků zaměstnání stanoví se obsah a metoda přípravy, při čemž se vychází od jednoduchých otázek k složitým, od naučení k zdokonalování.

Nejrozšířenější formy operační přípravy jsou: theoretická zaměstnání v učebnách, samostatná příprava, cvičení na mapách, v terénu a s vojsky.

Theoretická zaměstnání v učebně provádějí se methodou přednášek, konferencí, seminářů a p. Při přednáškách je výhodné, že může být současně školen mnoho účastníků, avšak nedostatkem je, že zpravidla značná část účastníků je pasivní. Dobrých výsledků, jak ukazují zkušenosti, dosahuje se správně organizovanými a prováděnými semináři. Při semináři je možno se přesvědčit, jak důkladně byly propracovány pomůcky doporučené k studiu a prohloubit získané vědomosti. Význam konference je přibližně stejný jako význam semináře.

Theoretické školení a samostatná příprava důstojníků a generálů lze v značné míře přípravou k dalším formám operační přípravy na mapách a v terénu, kde každý velitel je zařazen do funkce, kterou by měl zastávat ve válce. Z toho vyplývá velký význam cvičení na mapách a v terénu, která jsou hlavní formou operační přípravy.

Cvičení na mapách se provádějí methodou skupinových cvičení, velitelско-štábních cvičení a letuček. Dobrých výsledků se dosahuje, použije-li se kombinace těchto method.

Cvičení v terénu a s vojsky je další vyšší stupeň formy operační přípravy.

Na zkušenostech z Veliké vlastenecké války můžeme přesvědčivě dokázat správnost dávno známé pravdy: Vojska, která byla usilovně a správně cvičena v míru, rychleji přivyknou polním bojovým podmínkám a s hlediska výcviku budou muset splnit jen jeden úkol — osvojit si bojové zkušenosti a nové taktické způsoby vedení boje. V takové armádě není třeba se přeškolovat, nemusí se učit tomu, čemu mohlo být naučeno v míru. Je přirozené, že se systém výcviku mužstva, poddůstojníků a důstojníků jednotek, vyšších jednotek a štábů, který byl prováděn v míru, přímo odráží na všeobecné bojeschopnosti armády a také má vliv na výcvikové zatížení armády v průběhu války.

Velitelské kádry armády se učí bojovat dlouho před začátkem války, a jestliže potom ve válce prokáží způsobilost rychle si osvojit válečné zkušenosti, znamená to, že obsah a metody jejich mírové přípravy byly správné nebo že jim při nejmenším pomohly rychle si osvojit praktické úkoly vyplývající z bojové situace a zdokonalit se na podkladě nahromadění bojových zkušeností.

II. Poznatky z operační přípravy

Operační příprava velitelů a štábů je složitý a odpovědný úkol, vyžadující od řídících složek vysoký stupeň operačního umění, znalostí, organizačních schopností, a to jak při přípravě forem učení, tak i během provádění operační přípravy. Vysoké úrovně operační přípravy se dosahuje jedině na základě usilovné práce a s využitím zkušeností z výuky minulých výcvikových let.

Naše armáda, provádějící již několik let operační přípravu podle osvědčených zkušeností Sovětské armády, nahromadila řadu poznatků, které jsou cenným podkladem pro další zdokonalování forem a method operační přípravy. Za základ operační přípravy byl položen soustavný plán, který

počítá se stálým zdokonalováním a růstem operačně taktického mistrovství našich velitelů a štábů. Naši velitelé a štáby rok od roku zaznamenávají růst. Avšak spolu s růstem našich velitelských kádrů pokračuje a obohacuje se i vojenská věda, hlavně v otázkách zdokonalování vojenské techniky, a proto nelze velitelům a štábům ustrnout na dosaženém stupni znalosti a praxe. Znalosti, které nám vyhovovaly včera, nestačí již dnes a ještě větší požadavky budou na nás kladeny zítra.

Mnoho nedostatků při provádění operační přípravy vyplývá z nesprávné představy o soudobém boji a operaci, a to se přenáší do výuky a cvičení. Boj se často představuje příliš jednoduše a schematicky. Nepřítel je předpokládán slabý, málo pohyblivý a málo aktivní. Řídicí cvičení a rozhodčí málo živě a reálně rysují v terénu nebo na mapách nepřítele v činnosti a pohybu a tím není cvičicím dán správný obraz o těžkostech boje se silným nepřítelem.

Operační nebo taktická cvičení musí umožnit učit, zdokonalovat nebo dát praxi důstojníkům a generálům organisovat, plánovat, materiálně zabezpečit a vést operace na celou jejich hloubku. Nadřazené orgány v průběhu těchto cvičení musí mít možnost přezkoušet znalosti, schopnosti a zručnost podřízených velitelů a štábů v práci a poznat jejich vůli a schopnosti k činnosti v situacích podobných situaci bojové.

Ke splnění těchto úkolů ve značné míře napomáhá štáb ředitelství cvičení a rozhodčí služba. Z rozhodčí služby jsou to především koncoví rozhodčí, na jejichž hodnotném splnění úkolů závisí splnění učebních cílů daného cvičení. Rozhodčí musí být nejvýše aktivní, musí chápat zámysl ředitelství cvičení a mít schopnosti představit si obraz skutečného boje a ten pak správně vyvolávat u cvičících. Právě rozhodčí musí učit cvičící stále vidět a chápat těžkosti boje se silným nepřítelem, oni musí dát cítit cvičicím, že je tu nepřítel nejen před předním okrajem, ale i v hloubce, že nebojujeme jen s pěšími divisemi nepřítele, nýbrž se všemi jeho druhy vojsk, že není jen pozemní nepřítel, ale i silné letectvo nepřítele.

Splnění těchto požadavků vyžaduje pečlivý výběr schopných důstojníků a generálů a také pečlivou a náročnou přípravu rozhodčích. Každý rozhodčí si musí být plně vědom své odpovědné úlohy a nepřipustit prozrazení zámyslu ředitelství cvičení. Stávají se často případy, že zařazený velitel zkouší koncového rozhodčího a tento málo zkušený rozhodčí neúmyslně v odpovědích na dotazy prozrazuje zámysl ředitelství cvičení, čímž skresluje skutečnou situaci a ztěžuje plnění učebních cílů cvičení. Koncoví rozhodčí se musí cítit v úloze jak velitele dané jednotky, tak i v úloze příslušníka ředitelství cvičení. S hlediska velitele dané jednotky musí dát znát svému nadřízenému veliteli všechny složitosti boje, spojení a velení a v úloze funkcionářů ředitelství cvičení pomáhat odhalovat a odstraňovat nedostatky.

Mnohá cvičení se vyznačovala přílišnou snahou o zachování pravidel methodiky. Takový způsob vedení cvičení a zaměstnání je výhodný jen tehdy, když chceme naučit důstojníka myslet podle určitého systému, kterého je nutno se držet, jako na příklad při zhodnocení situace, při stylizaci rozhodnutí a p. Avšak v průběhu boje a operace je takový methodismus škodlivý. Stálé opakování stejného postupu činnosti a myšlení vede k tomu, že velitel a štáb dostává nesprávnou představu o boji. Je nutno, aby zaměstnání a cvičení byla naplněna manévrem jak vlastních, tak i nepřátelských vojsk, rozhodným rozvíjením bojové činnosti a složitostí pozemní i vzdušné situace.

Značný důraz třeba klást na osvojení bojové techniky a bojového použití druhů vojsk. Tyto otázky musí být důkladně propracovány všemi vše-

vojskovými veliteli a veliteli druhů vojsk, neboť na osvojení těchto otázek závisí ve značné míře umění správně používat druhů vojsk a bojových prostředků.

V sestavě vševojskových jednotek jsou všechny druhy vojsk a každý z nich má určité jediné jemu vlastní vlastnosti, a proto každý druh vojska je určen plnit příslušné bojové úkoly. Ani jeden druh vojska nemůže zaměnit druhý druh vojska, neboť každý má jiné a odlišné vlastnosti, průbojnou nebo ničivou sílu, rychlost pohybu nebo možnost pohybu v terénu a p. Útočná nebo obranná mohutnost každého druhu vojska závisí především na tom, jak pečlivě bude organizováno a zabezpečeno maximálně účinné použití všech druhů vojsk začleněných do sestavy vševojskové jednotky.

K plánování a provádění cvičení je třeba říci několik slov o významu noční bojové činnosti v soudobých podmínkách. Nutno počítat s tím, že noční boj a činnost vojsk přestala být činností ve zvláštních podmínkách, nýbrž právě naopak je obvyklá a možno říci i více, že mnohá bojová činnost vojsk je možná jediné v noci. Je proto nutno při operační přípravě s touto skutečností počítat a provádět noční činnost, plánovat a organizovat boj v noci. Velitelé a štáby, stejně jako jednotky, musí při cvičení v terénu žít a pracovat tak, jak budou muset pracovat v boji. Po této stránce je při provádění našich cvičení ještě velmi mnoho nedostatků. Stává se, že operační skupiny odcházejí večer na velitelská stanoviště a ponechávají velitelské pozorovatelné neobsazené; velitelé a štáby přicházejí na pozorovatelné a do prostorů, které je vidět ze směru od nepřítele, aniž zachovávají základní zákony bojového chování; náčelníci štábů dopouštějí takový pohyb do prostoru velitelského stanoviště, který by znamenal okamžité prozrazení tohoto důležitého prostoru a pak jeho zničení. Tyto skutečnosti jsou rovněž důkazem toho, že se cvičící dost reálně nevžívají do situace a že rozhodčí služba neplní řádně své povinnosti.

Velkým nedostatkem většiny velitelů při cvičeních je, že neumějí využívat terénu. Terén, který jim má pomáhat při velitelské činnosti, je jim překážkou, a proto lpí na mapách a na jiných předem připravených pomůckách. Umění rychle se v terénu orientovat topograficky i takticky, zapamatovat si rychle všechny význačné body vyžaduje značného cviku, a proto je důležitou povinností všech řídících cvičení a rozhodčích na tuto skutečnost stále pamatovat a cvičení v terénu využívat k odstranění tohoto nedostatku. Ve spojitosti s nedokonalostí práce v terénu je i další nedostatek, a to nedokonalé provádění velitelských průzkumů a organizace součinnosti v terénu.

Základem současného boje je dobře organizovaná a nepřetržitá součinnost, která usměrňuje úsilí všech druhů vojsk v čase a místě ke splnění jediného cíle operace — zničení nepřítele. Velet v soudobém boji znamená především organizovat a zabezpečit nepřetržitou součinnost všech druhů vojsk na celou hloubku operace.

Orgánem velení vojskům je štáb. Jakost práce štábu ve značné míře určuje úspěch operace a boje. Zvýšená úloha štábu vyplývá z rázu soudobých armád, z různosti a složitosti prostředků a způsobů vedení boje.

Předpokladem úspěšného splnění úkolu štábu je, aby důstojníci znali své funkční povinnosti, aby náčelníci štábů a náčelníci oddělení účelnou organizací práce, pomocí a kontrolou zabezpečili veliteli neustálé velení vojskům v každé bojové situaci. K tomu je také třeba naučit se těsně spolupracovat mezi odděleními štábu, mezi štáby a odděleními druhů vojsk a umět rozřešit nejdůležitější otázky na vrub méně důležitých. K přivedení

štábu na žádoucí úroveň, k tomu, aby se štáb stal vzorným orgánem velení, je třeba především dobré osobní přípravy všech příslušníků štábu, dále jeho vnitřní sladěnosti a zapracovanosti s velitelem vyšší jednotky. Úspěšná práce štábu závisí na správně prováděné vševojskové přípravě, která jim dá nejcennější vlastnosti potřebné k velení vojskům — umění předvídat vývoj bojové situace, jasně vyhodnocovat situaci, mít široký operační rozhled a umění objektivně hodnotit průběh bojové činnosti.

Při přípravě štábu má velkou odpovědnost vševojskový velitel. Velitel je povinen neustále zlepšovat své metody velení, denně vychovávat svůj štáb a zvyšovat kulturu jeho práce. Jedině tak může dosáhnout toho, aby se štáb stal vzorným orgánem velení.

Správně provádět operační přípravu velitelského sboru znamená sladit soustavnou a produktivní přípravu důstojníků jak u vyšších jednotek, tak i ve vojenských akademiích. V rámci celkové přípravy důstojníků a generálů je taktická a operační příprava nejzákladnější. Na taktických a operačních cvičeních zdokonalují se důstojníci v řízení a velení vojskům v boji. Při všech taktických a operačních cvičeních je nutno vytvářet situace odpovídající soudobému boji, které by vyplývaly z nejlepších příkladů a zkušeností získaných Sovětskou armádou za Veliké vlastenecké války. A tyto zkušenosti neznají šablony. Proto prvním a hlavním požadavkem všech taktických a operačních cvičení, chceme-li je organisovat a provádět na základě válečných zkušeností, musí být vymýcení forem a method, které by i nepřímou vedly velitele k šablonovité činnosti a probouzely v nich lineární taktiku.

Dynamika boje se musí odrážet i v použití method a v obsahu operační přípravy důstojníků. V této souvislosti má velký význam vychovávat velitele v duchu rázných a rozhodných činností, které je učí rychle zachytit změny situace a rovněž rychle a iniciativně reagovat na tyto změny, bez ztráty času a vyčkávání pokynů vyššího velitele.

Je třeba provádět takové formy a metody cvičení, které vyžadují bystrého myšlení důstojníků a rychlého reagování na danou situaci. Řešení úkolů methodou letuček s vytvářením kritické situace, to je metoda cvičení, kterou možno vychovat u důstojníků návyky potřebné v soudobém manévrovém boji.

Při všech taktických a operačních cvičeních je třeba vyžadovat tvůrčí práci důstojníků, nespokojovat se formálně naučenými předpisovými zásadami, nýbrž vyžadovat hluboké chápání zásad Polního řádu a předpisů, které v podstatě nejsou dogmatem, nýbrž směrnicemi činnosti.

Na každém cvičení a zaměstnání je žádoucí k danému thematicu dát několik otázek výzkumného rázu a tím vzbuzovat u důstojníků snahu a chuť k samostatné tvůrčí práci v otázkách operačního umění a taktiky. Je užitečné zahrnout do otázek cvičení nebo zaměstnání takové taktické nebo operační problémy, které nebyly definitivně rozřešeny ani ve Velké vlastenecké válce.

Celý systém operační a taktické přípravy musí být založen na jednom principu a mít jeden cíl:

vychovat generály a důstojníky v umění správně hodnotit situaci, síly a možnosti nepřítele, přijímat rozhodnutí ne šablonovitě, nýbrž tvůrčím způsobem a tvrdě je prosazovat.

Takové cíle a způsoby taktické a operační přípravy pomohou nám vychovat důstojníky připravené k plnění i nejsložitějších bojových úkolů, důstojníky, kteří budou připraveni řešit úspěšně všechny složité situace, s jakými musí velitel každého stupně v boji počítat.

Správný způsob přípravy a provádění taktických a operačních cvičení pomůže nám vytvořit při cvičeních skutečný obraz boje a přiblížit cvičení k reálné bojové situaci. Je přirozené, že výzbroj vojsk všech druhů bojové techniky musí být na všech cvičeních v tom množství, které odpovídá požadavkům soudobé války. Kromě toho je třeba dívat se i dopředu a počítat s dalším rozvojem prostředků boje a s možnostmi soudobé techniky. S touto skutečností musíme především počítat při organizaci operační přípravy a při bojové přípravě všech druhů vojsk.

